

PERSBERICHT — 14 november 2018

Arno Nollen

Een animatie

24 november – 29 december 2018

Opening Vrijdag, 23 november, 17–19.30 uur

Arno Nollen, *Een animatie*, frame 1

Een animatie van Arno Nollen in context

‘Tets wordt niet gezien omdat het zichtbaar is, maar andersom, iets is zichtbaar omdat het wordt gezien.’ Als ik naar de foto’s van Arno Nollen (1964) kijk moet ik altijd denken aan dit citaat. Jaren geleden, in een publicatie over Diane Arbus (1923-1971) stuitte ik erop, zij had deze passage onderstreept in haar exemplaar van de Werken van Plato. Nauwkeurig vat het de blik samen van iemand die scherper kijkt dan te doen gebruikelijk. Iemand die oog heeft voor een toevalstreffer, voor schoonheid die onverwacht opvalt. Je zou het een samenvatting kunnen noemen van de opdracht die iedere fotograaf zichzelf stelt.

Het citaat wijst er bij de zielsverwante Arbus en Nollen op dat zij hun originaliteit niet in de eerste plaats zoeken in de fotografische vorm, maar in hun serendipiteit, hun even empathische als scherpe blik op de werkelijkheid. Niet op de kunst van de fotografie leggen zij de nadruk, maar op de bronnen van die kunst. De inhoud van de foto heeft overwicht, niet de vorm waarin die wordt gevat. Al wordt die natuurlijk niet vergeten. Maar in de eerste plaats zien zij iets waar anderen aan voorbij gaan en maken dat zichtbaar op een, laat ik zeggen, zo droog mogelijke manier, in elk geval onverbloemd, ongeveinsd, onomwonden. De frontale pose, de vierkante uitsnede en een bescheiden, menselijk formaat zijn onder andere voorbeelden van die onbevangenheid. Ik wil niet beweren dat de vorm van geen belang is, integendeel, *Een animatie*, de jongste installatie van Arno Nollen, is een monumentale verzameling van foto’s, maar ze blijft intiem. Vooral door het bescheiden formaat van de afzonderlijke opnamen. Het gaat zoals zo vaak om de nuance, in dit geval ondersteunt het experiment met de presentatie en de vorm de inhoud, niet andersom.

Mij schudden zulke foto’s wakker, ze halen me uit de droom. Ik vind ze confronterend en ongemakkelijk, soms ook in moreel opzicht. Waardoor ze me aan het denken zetten, ze laten me praten met mijn ziel en met mijn geweten. Ze vallen me op omdat ik ze niet eerder heb gezien, ook al lijken ze op duizend andere foto’s. Ik denk dat het komt door een zekere mate van bloeddorstigheid en hardvochtigheid. Snel vervelen doen ze me daardoor nooit. Ik houd van ze, ik word tot ze aangetrokken door hun openhartigheid en hun stoutmoedigheid. En, niet te vergeten, zulke foto’s ontroeren me. Wat een vorm van intimiteit is, een manier om dichterbij de ander maar ook jezelf te komen.

Zij stellen existentiële vragen over wie we zijn. ‘Ken uzelf’ is sinds Socrates een opdracht die ons bezighoudt. Door jezelf te kennen, leer je ook de werkelijkheid en de wereld doorgronden. En wat voor jezelf geldt, geldt ook voor de ander. Wat gemakkelijker gezegd is dan gedaan.

In *Een animatie* zoemt Nollen in op twee jonge vrouwen. De titel is een eyeopener, volgens Van Dale betekent animatie zowel ‘activiteiten om mensen bezig te houden’ als ‘het tot leven brengen van getekende figuren in een film’. Beide slaan op het werk van Nollen, als je ‘getekende figuren in een film’ verandert in ‘gefotografeerde figuren in een installatie’. *Een animatie* is een activiteit die twee vrouwen tot leven brengt.

Anders dan in een klassiek portret, waarin alle aspecten – fysiek en psychologisch – in één pose en één moment worden samengebald, biedt *Een animatie* meerdere posen en meerdere momenten. De oogst is rijker, het resultaat genereuzer. Beide vrouwen worden meerdere keren gefotografeerd, soms met minieme verschillen in pose, dan weer in een nadrukkelijk andere houding. Het hoofd en face, en profiel of een fractie schuiner, de blik recht in de lens van de camera of juist naar boven of opzij, de ogen meer open of juist gesloten, ze ogen serieus, melancholiek, afwerend, een enkele keer verschijnt een lach op het gelaat. Behalve pose en uitsnede, zoals bij een klassiek portret speelt ook tijd een rol van betekenis. Zo ontstaat een kruisbestuiving tussen portret en document, twee van de vele genres die fotografie kent.

In *Een animatie* houdt de fotograaf als een choreograaf de bewegingen van zijn model nauwlettend in de gaten, geeft hier en daar instructies voor het beste resultaat en drukt op de knop van zijn camera als het hem goeddukt. Je kan ook zeggen dat de fotograaf als een buizerd zijn prooi observeert en toeslaat als die even niet oplet.

De sequentie wordt onderbroken door een alledaagse bezigheid: een van de vrouwen kamt haar haar. De epiloog bestaat uit zestien naaktportretten. Van dezelfde vrouw, frontaal genomen, in een net iets andere pose. Maar in alle gevallen bijzonder vitaal. Hier sta ik. Dit ben ik. Kom maar op.

Een animatie is een manier van waarheidsvinding. Waarachtiger dan een enkel klassiek portret. We leren de ander zo van meerdere kanten kennen. Het is een merkwaardige paradox: hoe specifieker je bent en hoe meer details je laat zien, hoe universeler wordt het resultaat. Ik vind het overdonderend, onontkoombaar. Elke foto kan op eigen benen staan en versterkt het algehele effect.

Twee vrouwen, twee karakters, twee personificaties van schoonheid. Wat zoveel betekent als zichtbaar geworden intimiteit, een vorm van verbondenheid, misschien zelfs een verklaring van liefde. De ene vrouw komt optimistischer, onbevanger, zo u wilt naïever over, de ander lijkt berekenender, afstandelijker, meer bewust van zichzelf. Zij lijkt het spel beter te spelen. Zou ze iets achter houden? Maar wat? De vrouw met de lange haren lijkt zichzelf beter te kennen dan de vrouw met kort haar. Daar staat tegenover dat de vrouw met kort haar meer open lijkt te staan voor de ander. Of zijn al die observaties evenzovele projecties? Zie ik in de ander slechts mijzelf? Fotografie is immers een leugen, een constructie, zoals alle andere vormen van kunst. Maar tegelijk een manier om via de omweg van de constructie dichtbij waarheid en werkelijkheid te komen.

Dit is niet de eerste keer dat Arno Nollen jonge vrouwen fotografeert. Het zal ook zeker niet de laatste zijn. Hij begon ermee op de Rietveld Academie waar hij de Esther Kroonprijs won voor zijn examen, de cum laude van de studie fotografie. Zoals Diane Arbus haar camera richtte op het getraumatiseerde individu, zo richt Arno Nollen zijn lens op het individu dat op zoek is naar zichzelf. Tussen de portretten door wordt daarmee ook het karakter van beide fotografen geschetst. Want is niet elk portret ook een zelfportret? Al is het maar voor een deel.

Waarin onderscheidt zich een goede fotograaf en filmer als Arbus en Nollen? Mij valt elke keer weer op dat de lens van hun camera niet alleen een oog is dat observeert en registreert, hun lens beperkt zich niet tot een zintuig maar gebruikt alle vijf. Je kijkt niet alleen naar wat zichtbaar wordt gemaakt, je kan het als het ware ook aanraken, horen, proeven en ruiken. Je krijgt heel de mens. Plus de fotograaf, die met een zesde zintuig, de intuïtie en het instinct, iets zichtbaar maakt waar wij in vele gevallen aan voorbijgaan.

Jhim Lamoree
Amsterdam, oktober 2018

Galerie Onrust

Planciusstraat 7
1013 MD Amsterdam
+31 (0)20 420 2219

Woe-Zat, 13 - 18 uur
info@galerieonrust.nl
www.galerieonrust.nl